

Uvodno obraćanje visokog predstavnika na obilježavanju 29. godišnjice genocida u Srebrenici

Vrijedi izgovorena riječ.

Poštovane dame i gospodo, danas smo se okupili da obilježimo 29. godišnjicu genocida u Srebrenici, počinjenog na ovim prostorima, upravo u ovoj sali u kojoj se sada nalazimo.

Čast mi je što mogu podijeliti današnji dan sa vama.

Opća skupština Ujedinjenih naroda usvojila je 23. svibnja Rezoluciju kojom se 11. srpnja proglašava „Međunarodnim danom sjećanja i obilježavanja genocida u Srebrenici 1995. godine“ i osuđuje svako poricanje tog povjesnog događaja i bilo koje radnje kojima se veličaju osobe koje su osuđene za ratne zločine, zločine protiv čovječnosti i genocid od strane međunarodnih sudova.

Rezolucija je jasan izraz međunarodne posvećenosti očuvanju dostojanstva preživjelih i poštivanju naslijeđa ubijenih. Odbijanje bilo kakvih pokušaja minimiziranja ili iskrivljivanja težine genocida u Srebrenici je imperativ za društvo. A naš je istaknuti zadatak, kao što ste rekli poštovani gospodine Fejziću, učiniti više.

Odavanje počasti žrtvama genocida u Srebrenici i ratnih

zločina i zločina protiv čovječnosti zahtijeva dodatne napore. Kao što sam najavio prošle godine upravo na ovom mjestu, osim moje potpore međunarodnom proglašenju 11. jula za Dan sjećanja na Srebrenicu, mogu reći da su preduzeti još neki važni koraci kako bi se doprinijelo tom cilju:

- Presude međunarodnih sudova i domaćih sudova biti će uključene u kaznenu evidenciju BiH. Ministarstvo pravde BiH i Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove potpisali su memorandum o tome, i hvala vam na tome.
- Uvidio sam potrebu izmjene Izbornog zakona BiH kako bi se spriječilo ratne zločince u obavljaju javne funkcije nakon odslužene kazne.
- Moj ured nastavlja pružati potporu Tužiteljstvu BiH u skladu sa utvrđenim međunarodnim standardima kako bi omogućio i dao dodatni poticaj toj instituciji u procesuiranju negiranja genocida i veličanja ratnih zločinaca. Poduzeti su neki koraci, moramo da radimo veoma, veoma intenzivno da uradimo više.

U istom smislu, dozvolite mi da iskoristim ovu prigodu i skrenem pažnju predstavnika vlasti BiH i međunarodne zajednice na posebno dva pitanja.

Prvo pitanje se odnosi na nestala lica. Prema Institutu za nestale osobe, više od 7.600 ljudi se još uvijek vodi kao nestalo u sukobu 1992-1995. Glavni problem je i dalje nedostatak pouzdanih informacija o potencijalnim lokacijama grobnica, u kombinaciji sa nedostatkom kapaciteta za obradu informacija. Lokalnim forenzičkim resursima uključenim u ekshumaciju i identifikaciju nestalih osoba prijeko je potrebno pojačanje i finansijska potpora. Danas nam je dužnost da ovih 14, koji su ubijeni u srpnju 1995 nađu svoj smiraj.

Drugo pitanje tiče se murala kojima se veličaju ratni zločinci, koje vidimo širom zemlje, a najviše u istočnom

dijelu Republike Srpske. Ne postoji način da se to prihvati. Veličanje ratnih zločinaca je uvreda za žrtve, ako ne i prijetnja, a predstavlja i kršenje Krivičnog zakona BiH.

Općine koje potiču, daju prostor ili se ne bore protiv ovakvih murala ili inicijativa koje doprinose negiranju ratnih zločina i veličanju ratnih zločinaca, a ne koriste svoje nadležnosti i ne iskazuju privrženost, trebaju odgovarati pravno i finansijski. Na tome ću zajedno raditi sa svima vama.

Dozvolite mi da naglasim da sve ove odluke nisu usmjerene protiv bilo koje države ili naroda, već naprotiv: to je otvoreni poziv da se zajedno suočimo s prošlošću kako bismo pripremili bolju budućnost. Rezolucija nije akt usmjeren protiv srpskog naroda ili Republike Srpske. Njome bi se podržalo stvaranje otvorenog dijaloga na osnovu činjenica sa svim dobronamjernim ljudima.

Umjesto da se iskorištava za uske političke ciljeve, Rezolucija mora poslužiti kao katalizator za ozdravljenje i razumijevanje.

Za to su potrebni volja i trud. Niti jedan veliki gest nas ne može odvesti dalje ako nije podržan malim, neumornim i poštenim naporima hrabrih građana, od kojih su mnogi, kako vidim, sada u ovoj prostoriji.

Napominjem da pojedini predstavnici Republike Srpske dovode u pitanje genocid u Srebrenici. Ali, to je simptom jedne vrste nesposobnosti da se nosi s mračnim dijelovima prošlosti. Niko nema pravo bilo koju državu ili naciju opisati kao genocidnu. Ali, da bi se došlo do zajedničkog „Nikad više!“ potrebno je postojanje međusobnog poštovanja i, prije svega, volje za pomirenjem. Vidimo da to nije lako i da će to za neke možda biti težak put.

Ali, realnost je i težak put kojim su vaša braća, vaši sinovi i očevi morali preći u nadi da će sigurnost vjerovatno naći u Tuzli ili drugim sigurnim područjima. Zaista, impresivno je

bilo juče prisustvovati i vidjeti učesnike Marša mira. To je nešto što se ne može zanemariti, to moramo uvažavati. Mentalni i politički put koji sada moramo zajedno preći ne može se uporediti ni s čim: to je put nade, pozitivne budućnosti i održivog mira i pomirenja. To je put kojim svi zajedno moramo ići u duhu pobratimstva svih ljudskih bića. Odbijam povjerovati da se proizvoljno može nastaviti s negiranjem ljudske katastrofe koja se desila u Potočarima, Žepi ili Prijedoru. Odbijam prihvatiti kako neki misle da bi relativizacijom zločina ranije počinjena nedjela u ovom regionu Europe, na primjer, tijekom Drugog svjetskog rata u ovoj regiji Europe ili u bilo kojem drugom periodu, na neki način izgubila na težini ukoliko bi se poredila s zločinima počinjenim u periodu od 1991. do 1995. godine. Ne, zločini i svaka vrsta terora ne zastarijevaju. Teror njemačkog Vermahta u Kragujevcu 1941. godine, ili teror u Jasenovcu ostaju istorijske činjenice i ostaju kao takve. Nijedan počinilac ne može svoja nedjela pravdati nedjelima drugih počinilaca.

Izuzetno obraćanje direktora Memorijalnog centra Srebrenica Emira Suljagića Općoj skupštini UN primjer je takvog napora: on je pozvao sve da posjete Srebrenicu, uključujući i one koji negiraju istorijske i naučne činjenice.

Da, Emire, ovo je pravi put. Ići ćemo tim putem sa Vama.

Pozvati ćemo sve da dođu i rade na zajedničkim projektima pronalaženja istorijske istine i prihvatanja da u ovoj divnoj zemlji u Europi, koja se zove Bosna i Hercegovina, njeno multietničko društvo ima pravo naći svoj put temeljen na nediskriminaciji i uzajamnom poštivanju. Da, moramo učiti našu djecu da naš narod, naša grupa, naša religija nije isključiva – što smo toga svjesniji bolje ćemo se uklopiti u okruženje u kom vlada tolerancija, ne gubeći pri tome vlastiti identitet. Ovo je bolje nego da se obaveza zajedničkog življenja u miru neprekidno dovodi u pitanje putem kršenja slova i duha Općeg okvirnog sporazuma za mir iz Dejtona. Tko ne želi doći u pravni sukob sa visokim predstavnikom, ili s Ustavnim sudom,

ili sa zahtjevom da se u BiH primjenjuju europski standardi, ima samo jedan jednostavan put, a to je lojalnost prema zajedničkoj državi i definiranje vitalnih interesa vođenih zajedničkom spremnošću da se dođe do poštenog i funkcionalnog kompromisa. Ne mogu se svakodnevno dovoditi u pitanje pravila i institucije o kojima su se u Dejtonu i Parizu dogovorile sve države potpisnice. To je realnost koju nitko ne može prilagođavati isključivo svojim potrebama.

Pacta sunt servanda. (lat. Ugovori se trebaju poštivati).

Kao što genocid u Srebrenici nije laž, tako ni Dejtonski mirovni sporazum nije laž, nego postojeći i obvezujući zakon. Ako ima pitanja ili ideja za izmjene i dopune ovog temelja države BiH, o njima treba razgovarati i, ako bude potrebno, o njima odlučivati. Ali, da budemo vrlo jasni: razdruživanje nije ni prihvatljiv ni legitiman način, i nije moguće jer se bi se na takav način kršila prava svih građana koji žive u Bosni i Hercegovini.

Zašto ne tražimo neki format koji bi omogućio vođenje debate i postizanje suglasnosti i koji bi uključio sve narode i druge grupe u dijalog o zajedničkoj budućnosti unutar već dogovorenih pravila? Ako je potrebna međunarodna pomoć koja neće biti javna, onda hajde da idemo tim putem. I neka ovaj pristup bude za sve građane, sa pozivom i mladim generacijama da se uključe, umjesto da bude rezerviran samo za političke elite. Mlade generacije moraju podići svoj glas u ime vlastite budućnosti.

Zašto ne bi bilo moguće da se, nakon ponude Europske unije da BiH postane njena članica, iskoristi ovaj europski zamah i pokaže da na dan kao što je ovaj sva tri člana Predsjedništva ove zemlje mogu biti prisutna na ovako važnoj komemoraciji kao što je ova današnja? Zašto ne bi bilo normalno da gospođa Cvijanović sjedi pored gospodina Komšića i gospodina Bećirovića, i da oni zajednički izraze svoje žaljenje zbog svih žrtava rata i genocida, i odaju im počast? Možemo li ovo

pripremiti sa mladim ljudima svih nacionalnosti i u zajedničkom interesu?

Volio bih da možemo izbrisati dojam da je Bosna i Hercegovina neki otok na kom vlada nekažnjivost, mjesto gdje se za počinjena djela ne snose posljedice. Umjesto toga, BiH bi trebala biti primjer pomirenja, mislim da je to naša dužnost. To je nešto što prije svega dugujemo ne samo žrtvama genocida u Srebrenici nego i svim građanima ove lijepe zemlje.

Hvala.